Portefeuilleverdeling staatssecretarissen EZK-BZK

Een gezamenlijke inzet van EZK en BZK ten behoeve van het constituerend beraad

In het kabinet-Jetten worden twee nieuwe posten gecreëerd: bij EZK een staatssecretaris digitale economie en soevereiniteit (verder SDES), bij BZK een staatssecretaris koninkrijksrelaties en slagvaardige overheid (verder SKSO). Deze nota gaat in op de portefeuilleverdeling van de twee nieuwe staatssecretarissen. Daarbij hebben we bij de uitwerking het volgende doel voor ogen: opgaven op een effectieve en efficiënte manier bereiken, waarbij beide bewindspersonen beschikken over het instrumentarium om de politieke opdracht waar te maken en worden gefaciliteerd in de samenwerking daar waar de opgaven elkaar raken.

De nota is opgebouwd langs drie lijnen:

1. Een analyse van de politieke opdracht en de dilemma's die dat oplevert
2. De voorgestelde portefeuilleverdeling met daarbinnen twee varianten
3. Mogelijke toetsingscriteria voor politieke weging

1. Een analyse van de politieke opdracht en de dilemma's die dat oplevert

Nederland moet koploper worden in verantwoorde digitale innovatie en sterke Nederlandse en Europese capaciteiten ontwikkelen. Dit vraagt om een overheid die regie neemt en versnelt, die kiest voor technologie, kennis en talent, en die de digitale weerbaarheid structureel versterkt om strategische afhankelijkheden doelgericht af te bouwen. De verantwoordelijkheid hiervoor wordt neergelegd bij de SDES.

Daarnaast blijkt uit het coalitieakkoord de ambitie om te komen tot een slagvaardige overheid. De SKSO is hiervoor verantwoordelijk. Digitalisering is daarbij een noodzakelijke voorwaarde en een essentieel instrument. Voor een slagvaardige en efficiënte overheid zijn digitale standaarden, inkoop en gezamenlijke voorzieningen van groot belang. Er moet een flinke inhaalslag gemaakt worden op digitale dienstverlening voor burgers en bedrijven en het verminderen de afhankelijkheid van externe IT-leveranciers door meer IT-talent in dienst van het Rijk te nemen. Alle overheidsdiensten moeten online toegankelijk zijn.

Deze twee opdrachten zijn onderling sterk verweven en kunnen elkaar inhoudelijk heel goed versterken. Niettemin leiden deze in de praktijk tot dilemma's ten aanzien van de onderlinge taakverdeling, vanuit het feit dat deze taken bij twee bewindspersonen zijn belegd.

2. De voorgestelde portefeuilleverdeling met daarbinnen twee varianten

Om de politieke opdracht aan de beide staatssecretarissen met slagkracht te kunnen realiseren, zijn de ambities uit het coalitieakkoord verkend en is gekeken naar de in het coalitieakkoord beoogde taakverdeling tussen de beide staatssecretarissen in de zogenaamde "kruisjeslijst" (zoals verspreid door AZ). Die verdeling is anders dan in het vorige kabinet Schoof. Zo gaat de staatssecretaris met coördinerende verantwoordelijkheid rond digitalisering van BZK naar EZK en komt er bij BZK een staatssecretaris die een slagvaardige overheid als belangrijk onderdeel van de portefeuille heeft. Dat vraagt nadere uitwerking.

De volgende onderdelen horen evident bij de SDES dan wel de SKSO*:*

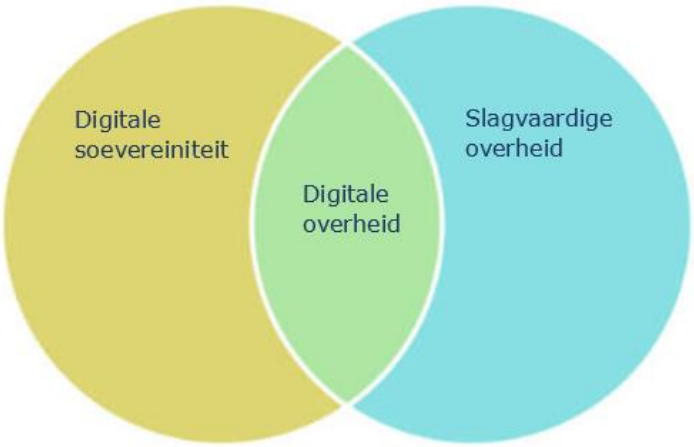
- [SKSO] Rijksdienst en SSO's (p-direkt, fmh, ubr, ssc ict), bedrijfsvoering Rijk
- [SDES] Digitale economie en infrastructuur (telecombeleid, frequentiebeleid, connectiviteit, ontwikkeling en toepassing digitale technologieën in economie, economische veiligheid digitaal domein en cybersecurity)
- [SDES] Digitale samenleving (online veiligheid en weerbaarheid van burgers, desinformatie, inclusie)
- [SDES] Europees en internationaal digitaliseringsbeleid (incl vertegenwoordiging in EU en internationale gremia)

Bij een aantal taakgebieden die in de "kruisjeslijst" bij SDES zijn opgenomen lijkt het vanuit de opdracht passender om deze bij de SKSO op te nemen vanuit de verantwoordelijkheid voor de

(uniformering) bedrijfsvoering van het Rijk en de samenhang tussen de Wet open overheid en het programma open overheid. Het gaat dan om:

- Openbaarheid van bestuur en informatiehuishouding,
- Wet open overheid,
- Programma Open Overheid,
- Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI),
- Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding (RvIHH),
- Rijksorganisatie voor Ontwikkeling, Digitalisering en Innovatie (ODI).

Waar een dilemma bestaat:

Vanuit de hiervoor geconstateerde sterke verwevenheid van de portefeuilles die bij twee bewindspersonen zijn belegd, ontstaat spanning rond de taken die samenkomen in het domein digitale overheid. Dit domein is lastig op te knippen, en om die reden is gekozen dit in de voorliggende varianten integraal bij een van de twee bewindspersonen te beleggen. Concreet zien de varianten op primair sturen op:

(1) integrale sturing op het thema digitale soevereiniteit, inclusief digitale overheid en

(2) het thema slagvaardige overheid vanuit de 'één overheid' gedachte, inclusief digitale overheid.

BZK en EZK hebben onderstaand de 2 varianten uitgewerkt en op een aantal criteria getoetst. Daarbij is in de bijlage onderaan dit document een precieze uitwerking gegeven per variant om inzichtelijk te maken waar bepaalde taken en dienstonderdelen terecht komen t.b.v. de kruisjeslijst. Uitgangspunt daarbij is dat als een staatssecretaris de politieke verantwoordelijkheid krijgt dat hij/zij dan ook zeggenschap en eigenaarschap krijgt over de bijbehorende instrumenten middelen.

De Bewindspersonen wordt gevraagd aan te geven waar het zwaartepunt van de politieke ambities ligt en welke variant hun voorkeur heeft. Na de keuze zal e.e.a. verder uitgewerkt worden.

Variant 1:

- Digitale economie, digitale samenleving en digitale overheid en soevereiniteit is belegd bij de SDES.
- Digitalisering binnen het Rijk als onderdeel van een slagvaardige overheid is belegd bij de SKSO.

In deze variant gaat SDES over het beleid en de kaderstelling voor digitalisering en soevereiniteit (inclusief de digitale overheid), en over de realisatie van digitale soevereine voorzieningen die daarbij horen, zoals digitale soevereine infrastructuur en digitale loketten (o.a. via Logius). In de bijlage onderaan dit document is een overzicht opgenomen van de taakverdeling tussen de SDES en de SKSO in dit scenario.

Variant 2

- Digitale economie, digitale samenleving en soevereiniteit is belegd bij de SDES.
- Digitale overheid en digitalisering binnen het Rijk als onderdeel van een slagvaardige overheid is belegd bij de SKSO.

In deze variant stelt SDES van EZK vanuit haar coördinerende rol op digitalisering de kaders, m.n. vanuit de invalshoek soevereiniteit. De SKSO van BZK is verantwoordelijk voor de digitale overheid en de NDS en voor de realisatie van bijbehorende voorzieningen richting burgers en bedrijven zoals digitale soevereine infrastructuur, digitale loketten. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de taakverdeling tussen SKSO en SDES in dit scenario.

3. Inhoudelijke kernvragen t.b.v. politieke weging en besluitvorming

Inherent aan de keuze van de coalitie om de coördinerende staatssecretaris voor digitalisering naar EZK te verplaatsen, zullen er consequenties zijn voor opdrachtgeverschap en eigenaarschap van taken, mensen en middelen. BZK en EZK zetten erop in om de nadelen daarvan zo klein mogelijk te laten zijn. Beide varianten zijn getoetst op een aantal criteria:

- Is de verdeling conform afspraken en ambities in coalitieakkoord en bijbehorende kruisjeslijst?
- Leidt de verdeling van taken tot een heldere en uitlegbare verdeling ook naar de buitenwereld van taken tussen SKSO en SDES?
- Is de verdeling uitvoerbaar?

Voor- en nadelen varianten o.b.v. de criteria

1 Is de verdeling conform afspraken en ambities in coalitie akkoord en bijbehorende kruisjeslijst?
Beide varianten doen recht aan diverse ambities uit het coalitieakkoord, variant 1 vooral op versnelling digitale overheid, economie en soevereiniteit, variant 2 vooral op slagvaardige overheid. Variant 1 blijft het dichtste bij de taakverdeling in de kruisjeslijst. Bij variant 2 wordt daar op meer plekken van afgeweken.

2 Leidt de verdeling van taken tot een heldere en uitlegbare verdeling ook naar de buitenwereld van taken tussen SKSO en SDES?
In variant 1 is er op het gebied van belegging van verantwoordelijkheden voor digitale overheid, digitale economie en digitale soevereiniteit een duidelijker uitlegbare verdeling dan in variant 2, aangezien in variant 1 integrale sturing op alle facetten van soevereiniteit (inclusief digitale overheid) is voorzien.
Variant 2 geeft t.a.v. slagvaardige overheid een duidelijker uitlegbare verdeling aangezien in deze variant integrale sturing op een slagvaardige overheid is voorzien, inclusief digitale overheid..

3 Is de verdeling uitvoerbaar?
In beide varianten is de verdeling uitvoerbaar, maar afhankelijk van de gekozen variant wordt het domein digitale overheid primair belegd bij een van de twee staatssecretarissen. Dit domein is voor beide staatssecretarissen wel belangrijk voor de invulling van de portefeuille. Gezien de geconstateerde overlap en samenhang zijn er in beide varianten daarom nauwe samenwerking en goede afspraken nodig.

Bijlage uitwerking op basis van kruisjeslijst coalitie akkoord

Variant 1

SKSO/BZK:

- CIO-Rijk
- Informatieveiligheid voor (Rijks)overheid (CISO Rijk)
- Human IT-capital voor (Rijks)overheid
- SSC ICT
- Wet open overheid
- Open data
- Openbaarheid van bestuur en informatiehuishouding, Programma Open Overheid, ACOI, RvIHH, Rijksorganisatie ODI.
- Identiteit (o.a. paspoort, ID-kaart), Basisregistratie Personen (BPR) en RviG
- *PM overige niet-digitale onderdelen cf kruisjeslijst AZ*

SDES/EZK:

- Coördinerend op digitalisering en soevereiniteit
- Digitale economie en infrastructuur
- Telecom en RDI *(noot: staat foutief in kruisjeslijst, nu onder MEZ)*
- Digitale samenleving
- Digitale overheid
- NDS
- Normering en regulering van beleid t.a.v. digitalisering, technologie en soevereiniteit in samenleving en overheid, waaronder AI en algoritmes (incl aanspreekpunt algoritme-autoriteit bij AP)
- Nederlandse Digitale Dienst
- Digitale Wallet
- Toegankelijke en mensgerichte digitale dienstverlening, GDI
- Logius, ICTU
- Europees en internationaal digitaliseringsbeleid (incl vertegenwoordiging in EU en internationale gremia)

Variant 2

SKSO/BZK:

- Digitale overheid
- NDS
- CIO-Rijk
- Human IT-capital voor (Rijks)overheid
- Toegankelijke en mensgerichte digitale dienstverlening, GDI
- Open data
- Informatieveiligheid voor (Rijks)overheid (CISO Rijk)
- Logius, SSC ICT, Stichting ICTU
- Digitale Wallet
- Nederlandse Digitale Dienst
- Identiteit (o.a. paspoort, ID-kaart), Basisregistratie Personen (BPR) en RviG
- Wet open overheid
- Openbaarheid van bestuur en informatiehuishouding, Programma Open Overheid, ACOI, RvIHH, ODI
- *PM overige niet-digitale onderdelen cf kruisjeslijst AZ*

SDES/EZK:

- Coördinerend op digitalisering en digitale soevereiniteit
- Digitale Economie en infrastructuur
- Telecom en RDI *(noot: staat foutief in kruisjeslijst onder MEZ)*
- Digitale samenleving
- Normering en regulering van beleid t.a.v. digitalisering, technologie en soevereiniteit in samenleving en overheid, waaronder AI en algoritmes (incl aanspreekpunt algoritme-autoriteit bij AP)

- Europees en internationaal digitaliseringsbeleid (incl vertegenwoordiging in EU en internationale gremia)